

OPRACOWANIE PYTANIA

Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania? Omów zagadnienie na podstawie *Lalki* Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Bolesław Prus, *Lalka*

EPOKA

Pozytywizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Temat wymaga odpowiedzi wyważonej: w *Lalce* miłość jest jednocześnie motorem działania i siłą niszczącą. To samo uczucie, które pcha Wokulskiego do zdobycia majątku i aktywności, prowadzi go do zaślepienia i autodestrukcji. Prus celowo pokazuje dwuznaczność miłości, a także to, że problemem jest nie samo uczucie, lecz jego obiekt: zimna, przekonana o swojej wyższości arystokratka.

siła destrukcyjna	Miłość, która odbiera człowiekowi rozum, godność i zdolność oceny: zaślepienie Wokulskiego mimo sygnałów pogardy, upokorzenia, próba samobójcza. Komisja oczekuje konkretnych scen, nie ogólnej diagnozy.
siła motywująca do działania	Miłość jako źródło energii: majątek zdobyty w Bułgarii, spółka, pomoc ubogim, nauka języka i wejście w świat salonów. Ważne, by pokazać, że działania są realne i pożyteczne, choć motyw jest prywatny.
alternatywa w temacie	Pytanie „czy... czy” nie wymaga wyboru jednej odpowiedzi – wymaga rozstrzygnięcia, kiedy i dlaczego miłość działa tak lub inaczej. Odpowiedź jednostronna gubi zamysł Prusa.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę, że miłość w *Lalce* jest siłą ambiwalentną – napędza Wokulskiego do działania, a zarazem niszczy go, bo kocha według romantycznego wzorca kobietę niezdolną do odwzajemnienia.
- ✓ Dowody z obu stron alternatywy: majątek, spółka i pomoc ubogim jako skutek miłości motywującej oraz zaślepienie, scena w pociągu pod Skierniewicami i próba samobójcza jako skutek miłości niszczącej.
- ✓ Kontekst literacki pokazujący romantyczny model kochania oraz wniosek, że Prus nie potępia miłości, lecz jej wyidealizowaną, książkową wersję.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Początek uczucia: Wokulski widzi Izabelę Łęcką w teatrze i od tej chwili podporządkowuje jej całe życie. Wyjeżdża do Bułgarii, gdzie na dostawach dla wojska w czasie wojny rosyjsko-tureckiej pomnaża majątek z trzydziestu do trzystu tysięcy rubli – miłość jako motor przedsiębiorczości i ryzyka.
- Działania dla Izabeli: Wokulski wykupuje weksle Łęckiego i rodowe srebro, przez podstawionego Szlangbauma nabywa na licytacji kamienicę Łęckich za cenę wyższą niż jej wartość, funduje owację dla aktora Rossiego, kupuje klacz wyścigową i wygrywa gonitwę, rani w pojedynku barona Krzeszowskiego, uczy się angielskiego. Każdy czyn ma jeden cel, a przy okazji powstaje spółka do handlu ze Wschodem i bogaci się wielu ludzi.
- Miłość jako źródło dobra dla innych: pod wpływem uczucia Wokulski pomaga furmanowi Wysockiemu, prostytutce Mariannie, stolarzowi Węgiełkowi z Zasławia, wspiera Helenę Stawską i daje pracę wielu ludziom. Prus pokazuje, że prywatna motywacja może przynosić społeczny pożytek.
- Zaślepienie: Wokulski ignoruje sygnały – Izabela traktuje go jak narzędzie do ratowania finansów rodziny, flirtuje ze Starskim, zachwyca się skrzypkiem Molinarim, a jego samego widzi jako kupca o czerwonych rękach. Bohater raz po raz wraca, upokarzany, bo kocha ideał, który sam stworzył.
- Skierniewice: w pociągu do Krakowa Izabela i Starski rozmawiają po angielsku o swoim romansie, pewni, że Wokulski nie rozumie; on rozumie każde słowo. Wysiada w Skierniewicach, kładzie się na torach, a w ostatniej chwili ratuje go dróżnik Wysocki, brat furmana. Miłość jako siła destrukcyjna w najczystszej postaci.
- Rozliczenie z romantyzmem (opcjonalnie): w chwili zwątpienia Wokulski rzuca tom poezji Mickiewicza i oskarża poetów, że zmarnowali mu życie, ucząc kochać kobietę idealną, której nie ma. Wcześniej w Zasławiu kazał wyryć na kamieniu strofy z wiersza Mickiewicza. Diagnoza Prusa: niszczy nie miłość, lecz jej romantyczny wzorec.
- Inne wątki miłosne (dla równowagi): skrywane uczucie Rzeckiego do Heleny Stawskiej, niespełniona miłość prezesowej Zasławskiej do stryja Wokulskiego i nieudane małżeństwo Krzeszowskich. Znaczenie: miłość w

Lalce ma wiele twarzy, więc odpowiedź nie musi opierać się wyłącznie na Wokulskim.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

***Zbrodnia i kara*, Fiodor Dostojewski**

Sonia, która utrzymuje rodzinę z prostytucji, pokazuje Raskolnikowowi świat oparty na wierze; to jej wyznaje winę, dzięki niej zgłasza się na policję i razem z nią przetrwa katorgę. Zestaw tę miłość z nieodwzajemnionym uczuciem Wokulskiego – oba całkowicie odmieniają życie bohatera.

LITERACKI

***Dziady* cz. IV, Adam Mickiewicz**

Gustaw, nieszczęśliwy kochanek, przychodzi do księdza w noc dziadów i opowiada o miłości, która zniszczyła mu życie, gdy ukochana wyszła za bogatszego; przebija się sztyłem, choć jako duch nie umiera. Wokulski, wychowany na tej poezji, powtarza model Gustawa: jedna kobieta, absolutne uczucie, próba samobójcza – Prus pokazuje, że romantyczny wzorzec miłości w realnym świecie kończy się klęską.

LITERACKI

***Pan Tadeusz*, Adam Mickiewicz**

Jacek Soplica z odrzuconej miłości do Ewy Horeszkówny zabija Stolnika i ściąga na siebie hańbę zdrajcy; ta sama miłość, przepracowana w pokucie, czyni z niego księdza Robaka, emisariusza i bohatera. Jedna postać, obie strony alternatywy z tematu: miłość niszczy Jacka, a potem motywuje go do działania – kontrast z Wokulskim, któremu przemiana nie jest dana.

HISTORYCZNO LITERACKI

Werteryzm i romantyczny model miłości (*Cierpienia młodego Wertera* Goethego)

Werter kocha zaręczoną, a potem zamężną Lottę, żyje wyłącznie tym uczuciem i popełnia samobójstwo; jego historia wywołała w Europie modę na miłość nieszczęśliwą jako znak wrażliwej duszy. Kontekst pozwala nazwać chorobę Wokulskiego: kocha jak bohater literacki, a Prus w realistycznej powieści sprawdza, co z takim uczuciem robi rzeczywistość.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: w *Lalce* miłość jest siłą ambiwalentną – motywuje Wokulskiego do wielkich działań, a zarazem stopniowo go niszczy.
- 2 Miłość jako motor: majątek, aktywność i awans społeczny Wokulskiego podporządkowane zdobyciu Izabeli.
- 3 Miłość jako destrukcja: zaślepienie bohatera, rozczarowanie prawdą o Izabeli i próba samobójcza.
- 4 Kontekst: *Zbrodnia i kara* (Fiodor Dostojewski) – Sonia, która utrzymuje rodzinę z prostytucji, pokazuje Raskolnikowowi świat oparty na wierze; to jej wyznaje winę, dzięki niej zgłasza się na policję i razem z nią przetrwa katorgę. Zestaw tę miłość z nieodwzajemnionym uczuciem Wokulskiego – oba całkowicie odmieniają życie bohatera.
- 5 Wniosek: Prus nie potępia miłości, lecz jej wyidealizowaną, romantyczną wersję, która czyni z uczucia siłę niszczącą.